

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економічної кібернетики

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВП 27 «СТРАХУВАННЯ»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 051 «Економіка»

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма «Економічна кібернетика»

(назва спеціалізації)

Факультет Документальних комунікацій та менеджменту

(назва факультету)

2019– 2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Страховання» для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» за освітньо-професійною програмою «Економічна кібернетика».

Мова навчання *українська*

Розробник: **О.С. Пляшко**, доцент кафедри економічної кібернетики, к. е. н.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної кібернетики

Протокол від «___» _____ 20___ року № ___

Завідувач кафедри економічної кібернетики

_____ (Барановський С.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету документальних комунікацій та менеджменту

Протокол від «___» _____ 20___ року № ___

Голова навчально-методичної комісії _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© О.С. Пляшко, 2019 рік

© РДГУ, 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u> (шифр і назва)	<i>Вибіркова</i>	
Модулів – 2	Спеціальність: <u>051 «Економіка»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання –			
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		6-й	6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8	Освітній ступінь: <i>Бакалавр</i>	Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні	
		20 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		54 год.	78 год.
		Індивідуальні завдання	
– год.			
Вид контролю: <i>залік</i>			
Передумови для вивчення дисципліни: після вивчення дисциплін «Основи економічної теорії», «Податкова система України», «Бухгалтерський облік», «Звітність підприємств», «Статистика», «Фінанси»			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Страховання» є формування у студентів теоретичної та методологічної бази щодо сутності та значення страхування, організації страхового ринку, видів страхування та умов встановлення страхових тарифів.

Предметом навчальної дисципліни є: теоретичні і практичні аспекти функціонування страхового ринку та економічні відносини його суб'єктів.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- з'ясування об'єктивної необхідності, сутності, функцій, принципів і ролі страхування в ринковій економіці;
- вивчення теоретичних положень організації та шляхів розвитку страхового ринку і регулювання страхової діяльності;
- дослідження особливостей і умов особистого та майнового страхування, страхування відповідальності, перестраховання;
- практичне опрацювання конкретних методик розрахунку страхових тарифів;

- формування у здобувачів вищої освіти умінь самостійно обирати та обґрунтовувати доцільність обраних методичних підходів розрахунку страхових тарифів,

що є складовою таких визначених освітньо-професійною програмою:

загальних компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань.

спеціальних компетентностей:

- здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами;
- здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин;
- здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів;
- здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію;
- здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

3. Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- розуміти принципи економічної науки, особливостей функціонування економічних систем;
- усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави;
- знати сучасні методики аналізу діяльності суб'єкта господарювання з визначенням головних цілей, завдань та інструментів досягнення показників діяльності, визначення внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на економічні результати;
- вміти застосовувати відповідні економіко-математичні методи і моделі для вирішення економічних завдань та розв'язувати аналітичні задачі і задачі прогнозування за допомогою сучасних технічних засобів, інформаційних технологій та програмних продуктів;
- вміти проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності, аналізувати, передбачати та здійснювати заходи щодо зниження економічних ризиків;
- вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин;
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
- демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні;
- показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організація страхової діяльності.

Тема 1. Сутність, роль, принципи і класифікація видів страхування.

Соціально-економічна суть і необхідність страхування. Принципи страхування. Класифікація видів і форми страхування. Роль соціального страхування в соціальній політиці держави.

Тема 2. Страхові ризики і їх оцінка.

Страхові ризики. Поняття та види ризиків. Загальні підходи до моделювання ризиків у страхуванні. Аналіз ризиків у страхуванні. Управління ризиком.

Тема 3. Страховий ринок. Регулювання страхової діяльності.

Сутність і загальна структура страхового ринку. Принципи розвитку національного страхового ринку. Учасники страхового ринку. Державне регулювання страхової діяльності. Страховий маркетинг і кадрове забезпечення страхової діяльності.

Змістовий модуль 2. Реалізація страхових послуг.

Тема 4. Особисте страхування.

Страхування життя і його основні види. Страхування від нещасних випадків. Страхування здоров'я на випадок хвороби. Безперервне страхування здоров'я (медичне страхування)

Тема 5. Страхування майна.

Класифікація майна громадян для проведення страхового захисту. Страхування дворового майна. Страхування домашнього майна. Страхування засобів транспорту. Страхування майна громадян, що займаються індивідуальною трудовою діяльністю. Визначення страхових сум по добровільному страхуванню.

Тема 6. Страхування відповідальності.

Суть страхування відповідальності. Страхування відповідальності власників транспортних засобів. Страхування відповідальності перевізників. Страхування відповідальності роботодавців та товаровиробників. Страхування професійної відповідальності. Страхування відповідальності за забруднення довкілля.

Тема 7. Перестраховання і співстраховання. Необхідність і сутність перестраховання, стан і перспективи його розвитку. Принципи перестраховання. Види і форми перестраховання. Регулювання процедури перестраховання в Україні. Співстраховання та механізм його застосування.

Тема 8. Доходи, витрати та прибуток страховика. Фінансова надійність страхової компанії. Особливості грошового обігу у страховій організації. Доходи, витрати і фінансовий результат страховика: склад, економічний зміст і порядок визначення. Оподаткування страхової діяльності. Поняття фінансової надійності страхової компанії. Оцінка платоспроможності страховика. Страхові резерви, умови їхнього формування і розміщення

5. Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин, відведених на:									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	Лекції	Практичні заняття	Індивідуальні завдання	Самостійну роботу	Усього	Лекції	Практичні заняття	Індивідуальні завдання	Самостійну роботу
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>
<i>Модуль I</i>										
Змістовий модуль 1. Організація страхової діяльності										
Тема 1. Сутність, роль, принципи і класифікація видів страхування	10	2	2	-	6	11	1	-	-	10
Тема 2. Страхові ризики і їх оцінка	10	2	2	-	7	11	-	1	-	9
Тема 3. Страховий ринок. Регулювання страхової діяльності	12	2	2	-	7	13	1	1	-	9
Усього годин	32	6	6	-	20	32	2	2	-	28
<i>Модуль II</i>										
Змістовий модуль 2. Реалізація страхових послуг										
Тема 4. Особисте страхування	13	2	4	-	7	13	1	2	-	10
Тема 5. Страхування майна	13	2	4	-	7	12	1	1	-	10
Тема 6. Страхування відповідальності	11	2	2	-	7	11	-	1	-	10
Тема 7. Перестраховання і співстрахування	11	2	2	-	7	11	-	1	-	10
Тема 8. Доходи, витрати та прибуток страховика. Фінансова надійність страхової компанії	10	2	2		6	11	-	1		10
Усього годин	58	10	14	-	34	58	2	6	-	50
Разом	90	16	20	-	54	90	4	8	-	78

6. Теми семінарських занять

7. Теми практичних занять

№ теми	Тема	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Сутність, роль, принципи і класифікація видів страхування	2	-
2	Страхові ризики і їх оцінка	2	1
3	Страховий ринок. Регулювання страхової діяльності	2	1
4	Особисте страхування	4	2
5	Страхування майна	4	1
6	Страхування відповідальності	2	1
7	Перестраховання і співстрахування	2	1
8	Доходи, витрати та прибуток страховика. Фінансова надійність страхової	2	1

8. Теми лабораторних занять

9. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Сутність, роль, принципи і класифікація видів страхування	6	10
2	Страхові ризики і їх оцінка	7	9
3	Страховий ринок. Регулювання страхової діяльності	7	9
4	Особисте страхування	7	10
5	Страхування майна	7	10
6	Страхування відповідальності	7	10
7	Перестраховання і співстрахування	7	10
8	Доходи, витрати та прибуток страховика. Фінансова надійність страхової компанії	6	10

10. Індивідуальні завдання

11. Методи навчання

- МН1 – словесний метод (лекція, співбесіда, дискусія),
- МН2 – практичний метод (практичні заняття),
- МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій),
- МН4 – робота з навчально-методичною літературою,
- МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (мультимедійні, дистанційні, веб-орієнтовані),
- МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань).

12. Методи оцінювання

- МО2 – усне або письмове опитування,
- МО4 – тестування,
- МО7 – презентація виконаних робіт,
- МО9 – захист практичних робіт,
- МО10 – залік.

13. Засоби діагностики результатів навчання

1. Поточний контроль знань здійснюється шляхом усного і письмового опитування на практичних заняттях, проведення тематичного тестування.
2. Оцінювання домашніх завдань і самостійної роботи для поточного контролю рівня здобутих теоретичних знань і практичних навиків
3. Оцінювання модульних контрольних робіт для проміжного контролю знань і вмінь.
4. Підсумкове оцінювання здобутих знань та вмінь проводиться у формі заліку.

14. Критерії оцінювання результатів навчання

Основними критеріями при оцінюванні результатів поточного, проміжного та підсумкового контролю, є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

- *розрахункові завдання, задачі:*
 - 0% – завдання не виконано;
 - 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру, звіт підготовлено недбало;
 - 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;
 - 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (висновки, оформлення тощо);
 - 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Результати поточного та проміжного контролю оцінюються за шкалою [0...100] балів. Студент складає підсумковий контроль у вигляді заліку. Для отримання позитивної оцінки необхідно за виконані завдання поточного, проміжного та підсумкового контролю знань і вмінь набрати не менше 60 балів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для заліку
90-100	зараховано
82-89	
74-81	
64-73	
60-63	
33-59	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Самостійна робота	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	МКР1	T4	T5	T6	T7	T8	МКР2		
5	5	5	15	5	5	5	5	5	15	30	100

Для зарахування заліку:

- сума балів ≥ 60 ;
- виконана самостійна робота;
- виконані модульні контрольні роботи.

Розподіл балів:

- практичні заняття (опитування, тестування, виконання домашніх завдань, самостійних робіт): 40 балів;
- модульні контрольні роботи: 30 балів;
- самостійна робота: 30 балів.

16. Методичне забезпечення дисципліни

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Страховання» включає:

- робочу програму навчальної дисципліни;
- опорний конспект лекцій на паперовому та електронному носіях;
- плани практичних занять та завдань;
- методичні матеріали щодо змісту та організації самостійної роботи студентів;
- питання і задачі для підсумкового контролю їх знань;
- пакет ККР для контролю залишкових знань;
- завдання та методичні вказівки до виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання.

Рекомендована базова література, завдання для домашніх та самостійних робіт, тематичні тестові завдання розміщені на ресурсі е-навчання кафедри економічної кібернетики www.ekibernetika.rv.ua.

17. Питання для підготовки для підсумкового контролю

1. Необхідність страхового захисту.
2. Для чого утворюються страхові фонди.
3. Форми страхового захисту.
4. Обґрунтуйте виникнення та вкажіть етапи розвитку страхування.
5. Сутність страхування.
6. Функції страхування.
7. Назвіть і охарактеризуйте принципи страхування.
8. Роль страхування на сучасному етапі.
9. Класифікаційні ознаки страхування.
10. Класифікація за об'єктами страхування.
11. Класифікація за родом небезпеки.
12. Класифікація за формами проведення.
13. Класифікація за статусом страхувальника.
14. Класифікація за спеціалізацією страховика.
15. Розкрийте поняття ризику в страхуванні.
16. Які Ви знаєте методи оцінки ризику?
17. Класифікація ризиків.
18. Які критерії віднесення ризиків до страхових?

19. Назвіть законодавчі акти України про страхові відносини.
20. Які Ви знаєте форми організації страхової діяльності?
21. Який орган здійснює державний контроль за страховою діяльністю в Україні?
22. Охарактеризуйте поняття «страховий ринок».
23. Що таке тарифна ставка? Яка методика розрахунку її тарифу?
24. Які Ви знаєте системи страхування? Охарактеризуйте кожну з них.
25. Розкрийте поняття «франшизи» в страхуванні.
26. Дайте поняття майнового страхування, його значення.
27. Які особливості страхування матеріальних активів підприємств і організацій?
28. Страхування майна від вогню та інших небезпек.
29. Особливості страхування в сільському господарстві. Страхування врожаю.
30. Страховий захист сільськогосподарських тварин.
31. Страхування технічних ризиків.
32. Особливості транспортного страхування.
33. Страхування майна громадян.
34. Дайте поняття особистого страхування та охарактеризуйте його класифікацію.
35. Які Ви знаєте види страхування життя?
36. Назвіть обов'язкові види страхування від нещасних випадків і професійних захворювань.
37. Чим відрізняється індивідуальний від колективного видів страхування?
38. Назвіть умови обов'язкового медичного страхування.
39. Які існують види добровільного медичного страхування?
40. Назвіть послідовність дій страховика по визначенню збитку від настання страхового випадку.
41. Що повинен містити страховий акт?
42. Як обчислити величину збитку страхувальника і страхового відшкодування?
43. Які документи необхідно проаналізувати для встановлення факту загибелі чи пошкодження застрахованого майна?
44. В чому необхідність страхування підприємницької діяльності?
45. Страхування біржових контрактів.
46. Страхування валютних ризиків.
47. Охарактеризуйте структуру інвестиційних ризиків.
48. Які Ви знаєте системи оцінок та методи обмеження ризиків іноземних інвестицій?
49. Охарактеризуйте стан та перспективи розвитку перестраховання.
50. Проведіть порівняльний аналіз методів перестраховання.
51. Форми перестраховання, їх характеристика.
52. Механізм застосування співстрахування.
53. Охарактеризуйте формування перестраховального ринку в Україні.
54. Охарактеризуйте склад доходів страховика.
55. Охарактеризуйте склад видатків страховика.
56. Який порядок визначення страхової премії?
57. Що включає в себе собівартість страхової послуги?
58. Як визначити прибуток від страхової діяльності?
59. Прибуток від інвестиційно діяльності, методика його розрахунку.
60. Як здійснюється оподаткування страховиків?

18. Рекомендована література

Основна

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: “Знання”, КОО, 203с.
2. Страхування : Підручник для вузів/ за ред. С.С. Осадець . – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002 - 599с.

Допоміжна

3. Безугла В.О. Страхування : навч. посіб. / В. О. Безугла, І. І. Постіл, Л. П. Шаповал. - Київ : Центр навч. літ. - 2008. - 582 с.
4. Вітлінський В.В. Система кількісних оцінок страхового ризику/ В.В.Вітлінський, П.І.Верченко // Фінанси України. - 1998
5. Говорушко Т.А. Страхові послуги : навч.посіб / Т.А. Говорушко - Київ : Центр навч. літ. - 2008. - 344 с.
6. Горбач Л.М. Страхова справа : навч. посіб. / Л.М. Горбач . - Київ : Кондор, 2004.
7. Ковтун І. О. Основи актуарних розрахунків : навчальний посібник / І. О. Ковтун, М. Г. Денисенко, В. Г. Кабанов. -К. : "ВД "Професіонал", 2008. -480 с.
8. Лаптев С.М., Грушко В.І. та ін. Основи актуарних розрахунків. _ К.: АЛЕРТА, 2004. – 328с.
9. Леоненко М.М., Мішура Ю.С., Пархоменко В.М., Ядренко М.Й. Теоретико-ймовірнісні та статистичні методи в економетриці та фінансовій математиці. – К., 1995.
10. Ткаченко Н.В. Страхування : практикум : навч. посіб. / Н.В. Ткаченко. - Київ : Ліра-К, 2007
11. Юрій С.І. Соціальне страхування : підручник / С. І. Юрій, М. П. Шаварина, Н. В. Шаманська. - Київ : Кондор, 2004.

19. Інформаційні (інтернет) ресурси

1. Освітньо-професійна програма «Економічна кібернетика» підготовки магістра спеціальності 051 «Економіка».
2. Сайт кафедри економічної кібернетики: <http://www.ekibernetika.org.ua>.
3. Сайт-платформа кафедри економічної кібернетики для дистанційного навчання: www.kibernetika.rv.ua.
4. **Бібліотеки:**
 - РДГУ: web-сайт – <http://library.rshu.edu.ua>,
 - абонемент №1 – м. Рівне, вул. Пластова, 31, тел.22-59-15,
 - абонемент №2 – м. Рівне, вул. Толстого, 3,
 - абонемент №3 – м. Рівне, вул. Пластова, 41;
 - обласна наукова – м. Рівне, майдан Короленка, 6, тел.22-10-63;
 - міська – м. Рівне, вул. Київська, 44, тел. 24-12-47.
5. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
6. Державна науково-технічна бібліотека України – www.gntb.n-t.org/
7. Законодавство України [http:// www. zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua)
8. Урядовий портал [http:// www. kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)